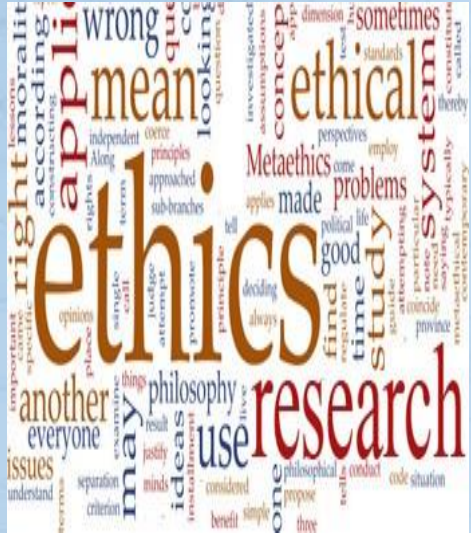

DESAM
Bilimsel Araştırma Projeleri Yazım Kursu

ETİK

Mesut Yalvaç
Yakın Doğu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
mesut.yalvac@neu.edu.tr

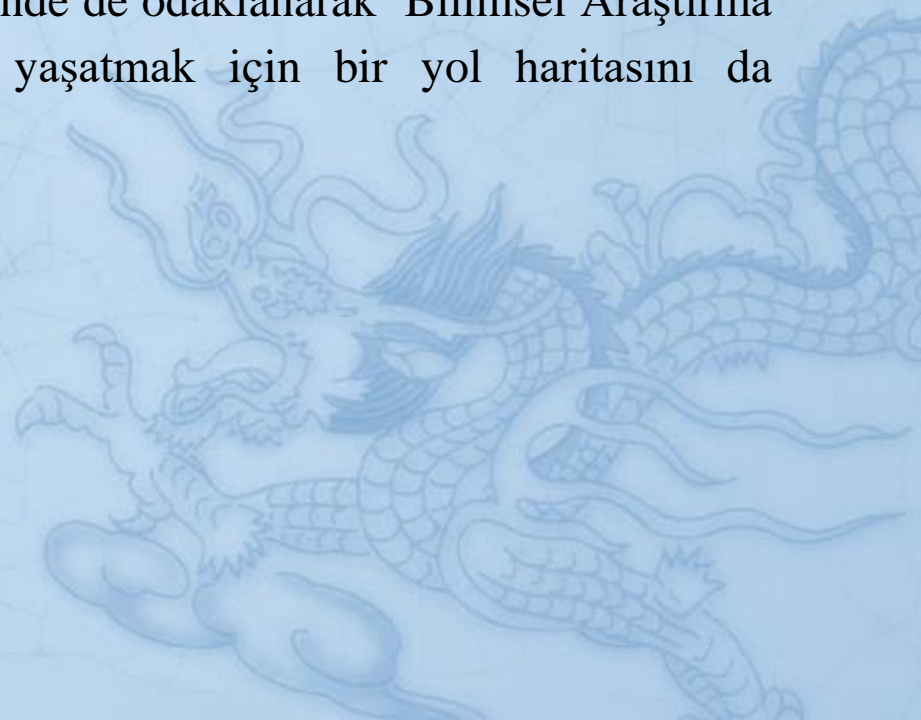

ETİK:

Mesut Yalvaç
Yakın Doğu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
mesut.yalvac@neu.edu.tr

Amaç

Bilimsel Araştırma Projelerini Yazma kapsamında; bilim, bilimsel araştırma, bilimsel yayın, eğitim-öğretim ve meslek etiği konuları ve gereklilikleri üzerine paylaşımda bulunmak; özellikle Bilimsel Araştırma Projelerinde etik kurallar, kıyak yazarlık ve nepotizm ile inihal üzerinde de odaklanarak Bilimsel Araştırma Projelerinde etik kültürü yaratmak ve yaşatmak için bir yol haritasını da paylaşmak.

Metot ve Teknik

- ▶ Betimleme yöntemi,
- ▶ Belgesel kaynak analiz yöntemi ve
- ▶ Belgeler/yayınlar yolu ile bilgi toplama tekniği.

Literatür

- ▶ Yerli (Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, TÜBİTAK Veri Tabanları)
- ▶ Yabancı (Ebsco, FirstSearch, ProQuest, Science Direct, Cochrane Library, Medline, Ovid, çevrimiçi veri tabanları)

Sunum İçeriği

- **Temel Kavramlar**
 - Etik
 - Ahlak
 - Deontoloji
 - Eylem
 - Erdem
- **Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik**
 - Bilim ve Bilimsel Araştırmalarda Etik Konular ve Gereklilikler
 - Bilimsel Yayınlarda Etik ve Etik Dışı Durumlar
 - Eğitim-Öğretimde Etik Konular ve Gereklilikler
 - Mesleki Etik Konuları ve Gereklilikler
 - Etikte Yüklümlülük
 - Etik Kültürü Yaratma ve Yaşatma : Yol Haritası

Temel Kavramlar ?

- Etik
- Ahlak
- Deontoloji
- Eylem
- Erdem

Etik Nedir ?

Yunanca '*Ethos*' yani '*Töre*' sözcüğünden türemiştir. (TDK, 2016)

Aksiyoloji (Yunanca "axia"-değer ve "logia"-bilim)'nin iki dalından biri olan '*Etik*' (ki diğeri 'Estetik'dir) felsefenin ana dallarından biridir. (Blackburn, 1996)

Aksiyolojinin iki dalından biri olan *Etik*, insanların ahlak değerlerini sorgularken, *Estetik* ise neyin güzel olduğu ile ilgilenir. Neyin *Etik*, neyin *Estetik* olduğunu açıklamanın oldukça güç olmasından hareketle, Aksiyoloji bireylerin davranışlarına temel teşkil eden değerleri araştırır. (Blackburn, 1996)

'Ahlak Kuramı' ya da 'Teorik Ahlak' ve 'Ahlak Bilimi' diye de basitleştirilebilen *Etik* (Blackburn, 1996; Aktan, 1999):

Yanlışı doğrudan, iyiyi kötüden, yararlıyı zararlıdan ayırabilmek amacıyla 'Ahlak' kavramının doğasını anlamaya çalışır;

İnsan davranış ve eylemlerinin temellerini araştırır;

Ahlaki değerleri ve ahlaki davranışların ilke ve kurallarını ortaya koyar.

Etik Nedir ?

- Ahlak üzerine yapılan sistematik düşünce,
- Ahlaki olanın özünü ve temellerini sistematik olarak araştıran bilim,
- Yere ve zamana özgü iyi/güzel/yararlı davranışların, normlarını, kurallarını saptayan ahlak bilimi,
- İnsan davranışları ile ilgili problemleri inceleyen felsefe dalı (Ahlak Felsefesi),
- Belirli ahlak değerlerinden ya da ilkelerinden oluşan sistemler veya kuramlar. (Blackburn, 1996; Aktan, 1999)

Var olan ve kabul görmüş **etik değerleri, normları, ilke ve kuralları, standartları:**

Reddedebilmek olanaklı değil.

İnsan yığınlarını ‘toplum’ ve insanları ‘birey’ yapmaya yetebilecek güçte altyapı oluştururlar. (Aktan, 1999)

Ahlak Nedir ?

Türkçe'de 'Ahlak', Arapça '**Hulk**' (yaradılış) (TDK, 2016) ve İngilizce'de 'Morals' Latince '**Mos**' sözcüğünden gelmekte (Oxford Dictionaries, 2016).

Felsefenin bir dalı olarak:

- ❖ Ahlak üzerine kavramsal öğretiler.
- ❖ İnsanların kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaksal eylemlerine ilişkin sorunları inceleyen felsefe öğretileri.
- ❖ Belli bir dönemde belli insan topluluklarınca benimsenmiş olan, bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen törel davranış kurallarının, yasalarının, ilkelerinin toplamı.
- ❖ Çeşitli toplumlarda ve çağlarda kapsamı ve içeriği değişen ahlaksal değerler alanı.
- ❖ Bir kişi ya da bir insan öbeğince benimsenen eyleme kurallarının toplamı.
- ❖ Ahlaksal olan şeylerle bağlantısı olan bir görüşler dizgesi (bir kişinin, bir ulusun, bir toplumun, bir çağın...). (Aktan, 1999)

Etik ve Ahlak eş anlamlı mı ?

İngilizce'de 'Ethics' ve 'Morals' olarak iki ayrı sözcükle ifade edilen birbirleriyle ilişkili her iki farklı anlam Türkçe'de yalnızca 'Etik' ya da 'Ahlak' sözcüğü ile karşılanmaya çalışılmakta.

MORALS

ETHICS

Etik ve Ahlak ?

Etik

- Eylemin/davranışın teorisi,
- Toplumdaki belirli bir mesleğin, işin, organizasyonun veya grubun değer yargıları, normları, kuralları ve standartları,
- Mesleğe ve alana özgü,
- Meslek ve alan için evrensel normları, kuralları ve standartları hedefler ve ortaya koyar. (Blackburn, 1996; Aktan, 1999)

...

Ahlak

- Eylemin/davranışın pratiği,
- Bir toplumun en üst genel değer yargıları, normları, kuralları ve standartları,
- Bireylerin meslek, iş ve organizasyonlardaki rollerinden bağımsız, yaşanılan toplumda her zaman ve mekan için geçerli,
- Toplumdan topluma farklılık gösterebilir – yerel normlar, kurallar ve standartlar söz konusu- (Blackburn, 1996; Aktan, 1999)

...

Etik ?

Günümüzdeki üç ayrı ana anlamı:

- İnsanlar arası ilişkilerde etik değeri ve etik değerlerin bilgisini araştırarak ortaya koyan felsefe dalı ve bilim dalı.
- Ahlak, değerlendirme ve davranış normları sistemleri, diğer bir deyimle yazılı olmayan normlar.
- Yazılı normlar bütünü, bilim ve bilimsel araştırma etiği, yayın etiği, eğitim-öğretim etiği, meslek etikleri, evrensel etik kodları, kuralları ve standartları.

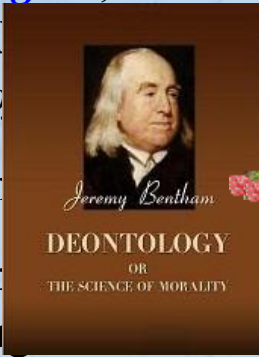
Deontoloji Nedir ?

Yunanca '*Deontos*' (Görev) ve '*Logos*' (Bilim) sözcüklerinden gelir.

'*Görev /Ödev Bilim*' demektir.

'*Ödev Bilgisi*', '*Yükümlülükler Bilgisi*', '*Normatif Bilgi*' karşılığı olarak terim ilk kez 1834'de Bentham tarafından önerilmiş ve kullanılmıştır (*Deontology or the Science of Morality* Arda, Pelin, 1995; Göksel, 1986)

Bu anlamda Bentham (Arda, Pelin, 1995):

Ne yapmamalı sorularına toplumun belirlediği ve ayrıca yaptırımlarla donatılmış bir bilim bilgisidir.

Ahlaksal ödevleri / yükümlülükleri, şu ya da bu toplumsal duruma göre, deney yolu ile incelemeyi dile getirir.

Yazılı olsun / olmasın kökleşmiş ilkeleri ve kuralları içeren ve bunları tartışmasız bir '*normatif bilgi*' olarak aktaran alan.

Deontolojinin dile getirdiği yükümlülükler tartışmasızdır ve zorlayıcı bir nitelik taşır.

Etik ve Deontoloji ?

Fark ?

- Yöntemleri,
 - Ortak konulara değişik bir yaklaşımla eğilmeleri,
 - Etik;
 - Henüz çözümü belirlenmemiş, yerleşik normların dışında kalan sorunlarla ilgilenir,
 - Açık uçlu sorunlarda ilkelerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapar,
- Her zaman tartışmaya açık bir alandır,
- Deontolojinin dile getirdiği yükümlülükler tartışmasıdır ve zorlayıcı bir nitelik taşır. (Göksel, 1994; Arda, Pelin, 1995)

...

İlişki ?

- Ortak konuları,
 - Etiğin üzerinde çalıştığı sorunlar çözüme kavuştuğunda, yani normlar belirginleştğinde söz konusu bilgiler artık deontolojinin konusu haline gelmiş sayılır,
 - Etik, deontolojiyi besler,
 - Özellikle zaman içinde mesleki, toplumsal, teknolojik vd. gelişmelere yabancılaşan mevcut hukuk ve deontoloji kurallarının/normların yine etik açıdan ele alınması gerekir,
 - Etik ve deontoloji birbirlerini tamamlarlar. (Göksel, 1994; Arda, Pelin, 1995)
- ...

..... Deontoloji ?

Her mesleğin bir deontolojisi vardır.

Meslek üyesinin;

- 'kendine',
- 'mesleğini icra ettiği kişiye',
- 'meslektaşlarına',
- 'kurumlara',
- 'topluma' karşı yükümlülüklerini içerir. (Göksel, 1986; Göksel, 1994)

Tüm Bilimler'deki tüm alanların/mesleklerin de deontolojisi bulunur.

..... *Deontolojisi*

....., mesleki etkinlikleri sırasında, kendine, hizmet verdiği bireye, birey yakınına, meslektaşlarına, kurumlara ve topluma karşı, uymak ve uygulamak zorunda olduğu kurallar, tutum ve davranışların normatif bilgisi.

Eylem / Davranış ?

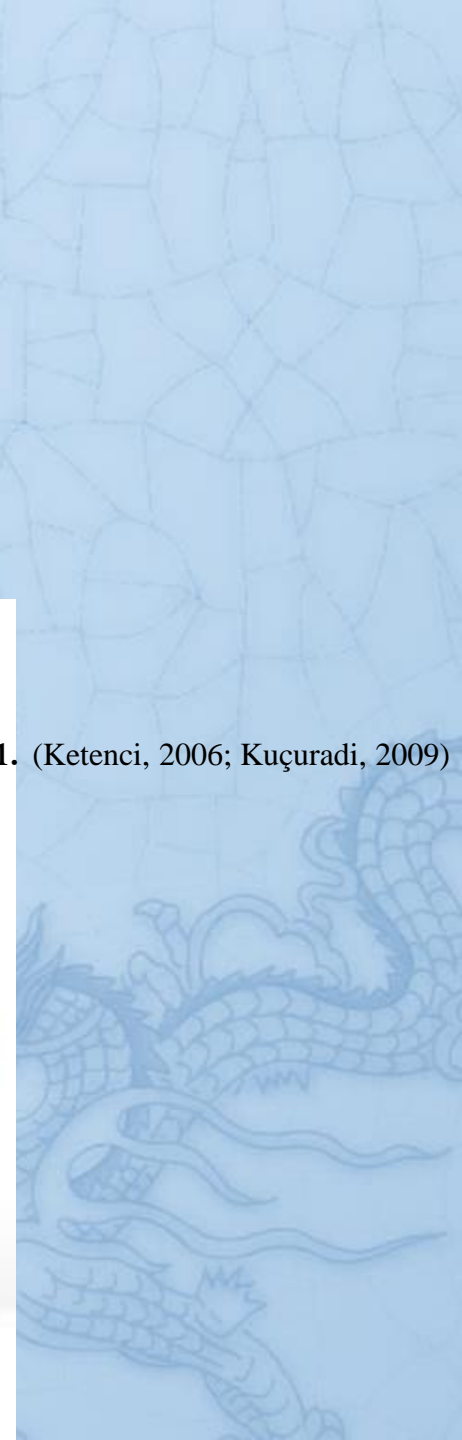
Etiğin nesnesidir.

Etik, eylemin / davranışın;

‘Niyetine’, ‘amacına’, ‘şekline’ ve ‘sonucuna’ bakar.

Eylemin;

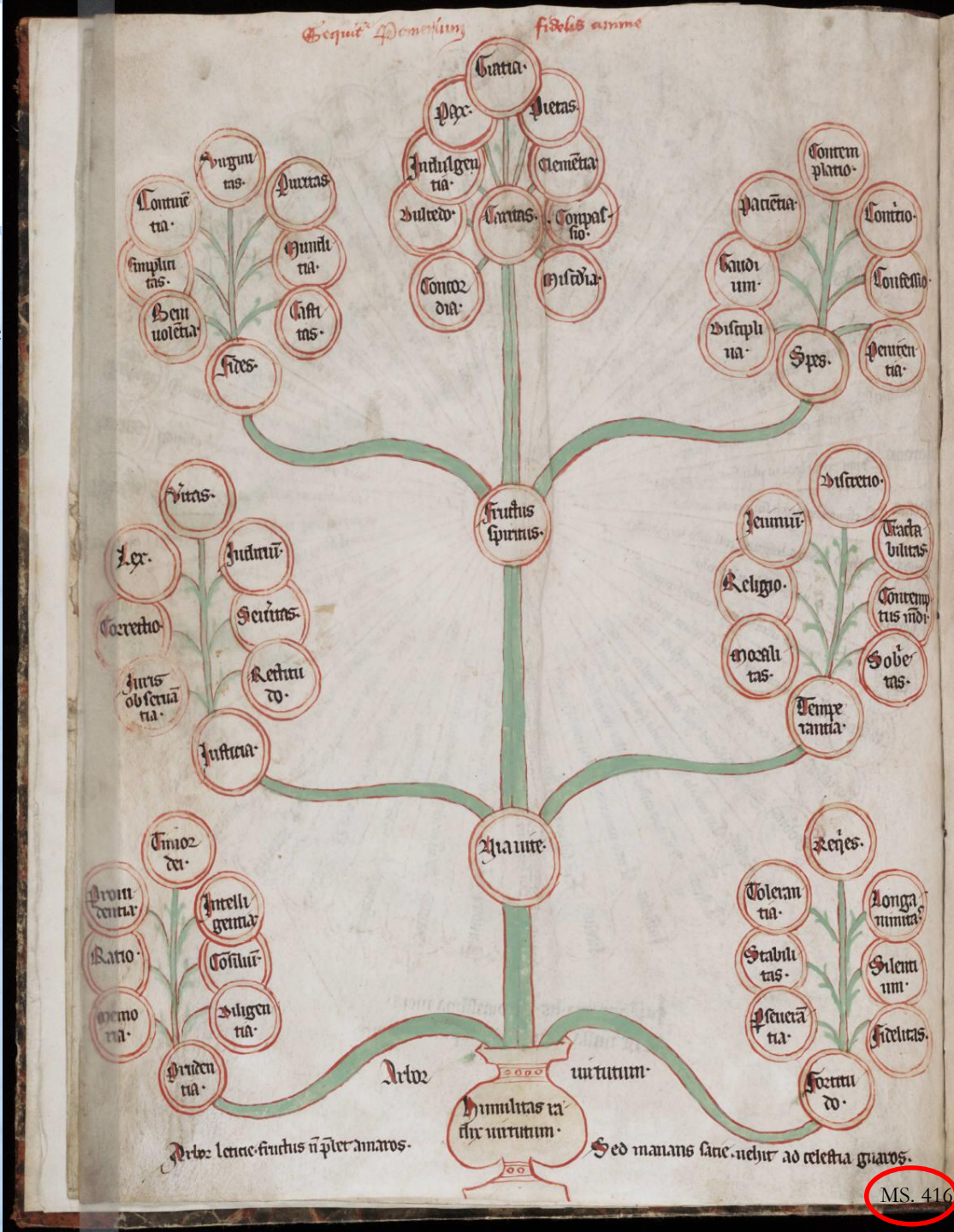
‘Niyeti’, ‘amacı’, ‘şekli’ ve ‘sonucu’ doğru / iyi / yararlı olmalı. (Ketenci, 2006; Kuçuradi, 2009)

Erdem ?

Etik eylem/davranışların temelinde erdemlilik vardır (Macintyre, 2001):

- Doğruluk,
- Dürüstlük,
- Adalet,
- Saygı,
- Sevgi,
- Güven
- Bilgelik,
- Ölçülülük,
- Cesaret,
- Ahlaki mükemmellik,
- ...

Etik

Günümüzdeki üç ayrı ana anlamı:

- İnsanlar arası ilişkilerde etik değeri ve etik değerlerin bilgisini araştırarak ortaya koyan felsefe dalı ve bilim dalı.
- Ahlak, değerlendirme ve davranış normları sistemleri, diğer bir deyimle yazılı olmayan normlar.
- Yazılı normlar bütünü, bilim ve bilimsel araştırma etiği, yayın etiği, eğitim-öğretim etiği, meslek etikleri, evrensel etik kodları, kuralları ve standartları.

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Yazılı normlar bütünü;

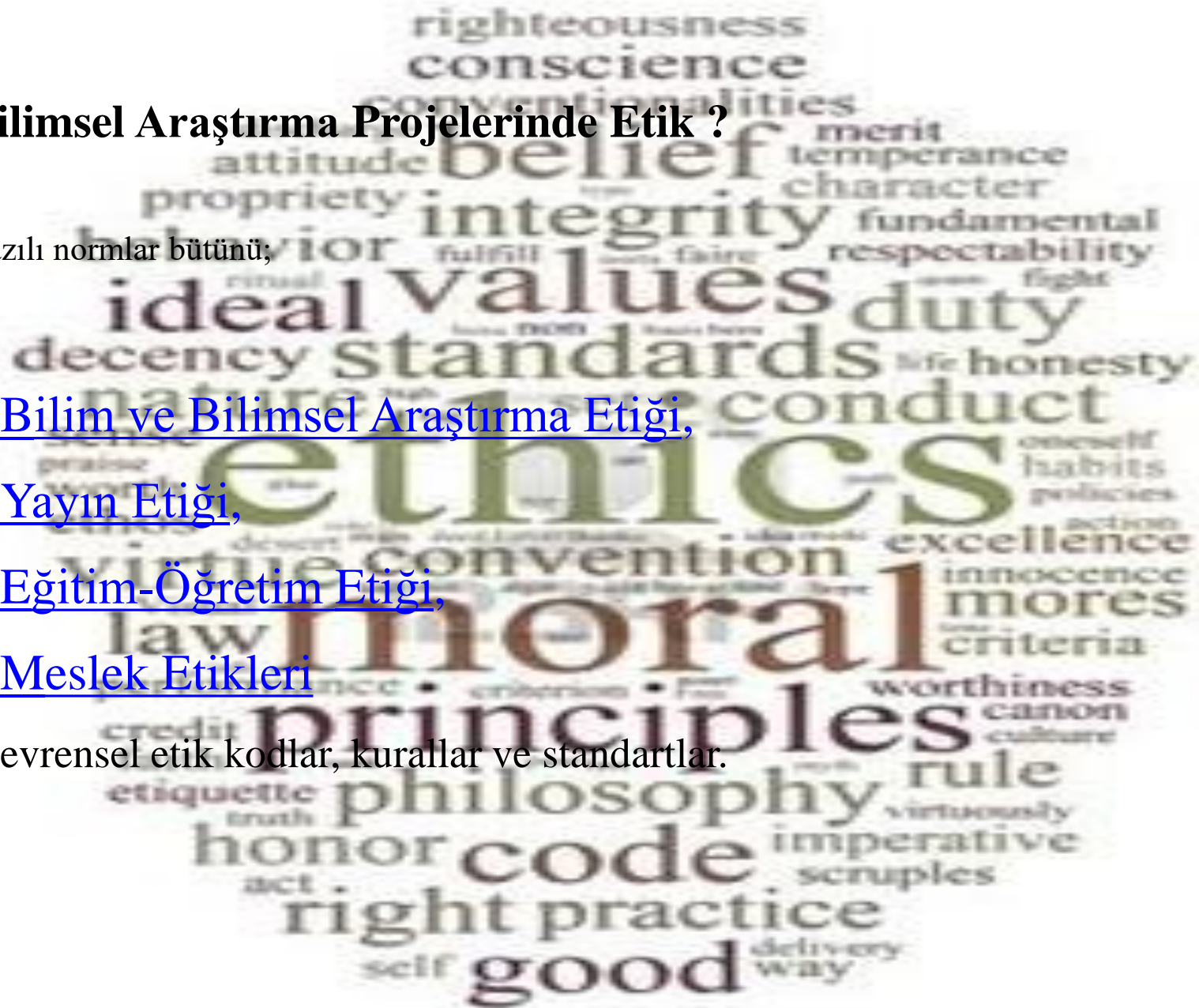
■ Bilim ve Bilimsel Araştırma Etiği,

■ Yayın Etiği,

■ Eğitim-Öğretim Etiği,

■ Meslek Etikleri

evrensel etik kodlar, kurallar ve standartlar.

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimlerde ve Bilimsel Araştırmalarda Etik Hususlar ve Gereklilikler:

- Bilimin özelliklerine ve bilimsel araştırma ilkelerine uyma,
- Etik inceleme kurulu onayı,
- Bilimsel yararlılık ve liyakat,
- Toplumsal değer,
- Riskler ve yararlar,
- Zarar vermeme,
- Aydınlatılmış onam,
- Kişisel bilgilerin gizliliği,
- Dürüstlük,
- Açıklık,
- Özerklik,
- Özgünlük,
- Nesnellik,
- Sürekli-Yaşam boyu öğrenicilik ve bilgi okuryazarlığı,

- Profesyonel standartlara bağlılık,
- Meslektaşlara saygı,
- Fikir/telif haklarına saygı,
- Rollerin çatışması,
- Ayrımcılık yapmama,
- Mevzuata uygunluk,
- İnsan haklarına ve onuruna saygı ve insan denekleri koruma,
- Hayvan haklarına saygı ve hayvan deneklere saygı ve bakım,
- Sorumlu danışmanlık,
- Sorumlu bilimsel iletişim,
- Sorumlu yayım,
- Bildirimde bulunma,

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiği:

Bilimsel bir araştırmanın planlanmasından yrtlp uygulanmasına, raporlaştırılıp yayınlanmasına kadar geçen süreçte uyulması gereken evrensel etik kodları ifade eder (Resnik, 2011).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

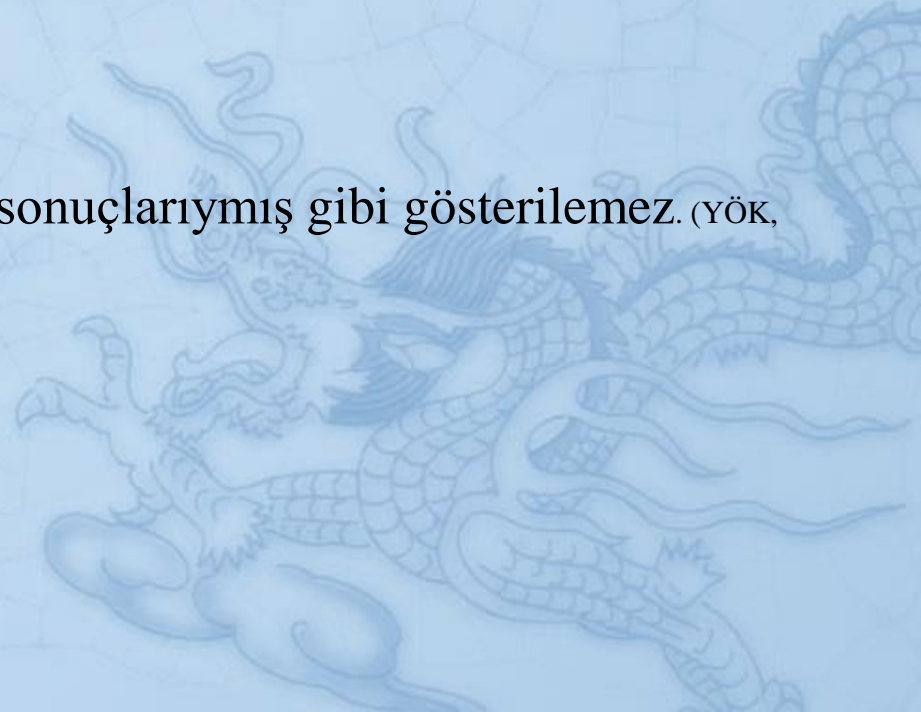
Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir.

Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin ve tekniklerin dışına çıkılamaz.

Sonuçlar saptırılmaz,

Elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez. (YÖK, 2012)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırma ve deneylerin, insan ve hayvan sağlığına, insan onuruna ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir.

Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler ilgili ve yetkili kişi ve birimlerden yazılı olarak alınır (*Bilim alanlarında, gözlem, görüşme, anket, deney ve laboratuvar uygulamaları gibi veri toplama tekniklerinin sıklıkla kullanıldığı; kullanım - tutum – davranış ve deneysel araştırmalarında da katılımcıların rızası mutlaka alınır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, katılımcıların rızası ile birlikte bağlı buldukları kurumun izni de alınır.*)

Bu çerçevede evrensel etik kodlar, kurallar ve standartlar doğrultusunda hazırlanmış uluslararası beyanname hükümleri ve araştırmanın yapıldığı ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat (*örn.: İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 9 Ağustos 2011 tarih ve 28030 sayılı Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik vb.*) hükümleri göz önünde bulundurulur ve sıkı sıkıya uyulur. (YÖK, 2012)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür (YK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel araştırmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması gereklidir (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel araştırma için tahsis edilen olanak ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiğbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar (Committee on Publication Ethics-COPE, 2016):

- Bilimin özelliklerine ve bilimsel araştırma ilkelerine uymama,
- Sorumsuz / Haksız yazarlık,
- İntihal (*Plagiarism*),
- Değiştirerek kendi düşüncesi gibi yazmak (*Paraphrase*),
- Fikir / Telif haklarına saygısızlık,
- Uydurmacılık (*Fabrication*)
- Çarpıtma / Sahtecilik (*Falsification*),
- Literatürün taraflı seçilmesi,
- Çoklu / Yinelenen yayın (*Duplication*),
- Dilimleme / Bölerek yayınlama (*Salamization*),
- Taraflı / Çıkar ilişkisi güden yayın,

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

Bilimin özelliklerine ve bilimsel araştırma ilkelerine uymama :

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir.
Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin ve tekniklerin dışına çıkılmaz.
Sonuçlar saptırılamaz,
Elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez. (YÖK, 2012)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırma ve deneylerin, insan ve hayvan sağlığına, insan onuruna ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir.
Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler ilgili ve yetkili kişi ve birimlerden yazılı olarak alınır (*Bilim alanlarında, gözlem, görüşme, anket, deney ve laboratuvar uygulamaları gibi veri toplama tekniklerinin sıklıkla kullanıldığı; kullanım - tutum - davranış ve deneysel araştırmalarında da katılımcıların rızası mutlaka alınır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, katılımcıların rızası ile birlikte bağlı bulunduğu kurumun izni de alınır.*)
Bu çerçevede evrensel etik kodlar, kurallar ve standartlar doğrultusunda hazırlanmış uluslararası beyanname hükümleri ve araştırmanın yapıldığı ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat (*örn.:* İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 9 Ağustos 2011 tarih ve 28030 sayılı Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik vb.) hükümleri göz önünde bulundurulur ve sıkı sıkıya uyulur. (YÖK, 2012)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarı yapmakla yükümlüdür (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Araştırmacılar, kendi vicdani kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel araştırmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması gereklidir (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler:

- Bilimsel araştırma için tahsis edilen olanak ve kaynaklar amacı dışında kullanılmaz (YÖK, 2012).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❏ *Sorumsuz / Haksız yazarlık (1):*

- ❏ Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek (Onursal Yazarlık – Hediye Yazarlık – *Kıyak Yazarlık ve Nepotizm ...*),
- ❏ Yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek,
- ❏ Aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak,
- ❏ Aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek. (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014)
- ❏ Aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek (Hayalet / Gölge Yazarlık - Saklanan Yazarlık) (Barbour, 2010; Ngai, Gold, Gill, Rochon, 2005)
 - ❏ Verileri biri(leri)ne vererek (ücretsiz / ücret karşılığında) makale/kitap/tez vd. olarak yazdırmak da Hayalet (Ghost) / Gölge Yazarlık. Bu kişilerin ismine ne yazarlar arasında ve ne de teşekkür edilenler arasında rastlanılmamakta. Bu durum, yazarlık isteklerinden tamamen ayrılan yazma eylemidir. (Ngai, Gold, Gill, Rochon, 2005)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Sorumsuz / Haksız yazarlık (2):*

❶ *Uygun olmayan yazarlar:*

- ❶ Onursal Yazarlık – Hediye Yazarlık - Kıyak Yazarlık ve Nepotizm,
- ❶ Hayalet Yazarlık - Gölge Yazarlık – Saklanan Yazarlık
- ❶ İdari yöneticiler (Rektör, Dekan, Bölüm Başkanı vd.)
- ❶ Laboratuvar sorumlusu ve çalışanı,
- ❶ Çalışma grubunu ve/veya araştırmayı denetleyen,
- ❶ Arkadaş – eş – dost,
- ❶ Mali destek sağlayan,
- ❶ Belge - bilgi - numune sağlayan,

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

Sorumlu / Haklı yazarlık:

- ✔ *Uygun olan yazarlar / Yazarlık haklarına sahip olanlar : ?*
- ✔ Bir bilimsel yayının yazarı olabilmek için aşağıdaki dört koşulun hepsini yerine getirmek gerekli:
 - 1) Araştırma düşüncesine ve planına, tasarımına, veri toplamaya ve verilerin analizi, değerlendirilmesi ve yorumlanmasına önemli ve yeterli katkılar yapmak,
 - 2) Araştırma taslağının çıkartılmasında ya da önemli entelektüel içerik için kritik düzenlemeler yapmada önemli ve yeterli katkısı bulunmak,
 - 3) Yazının yayına hazırlanmasında ve yayınlanacak son halinin onayında önemli ve yeterli katkısı bulunmak.
 - 4) Çalışma için her yönüyle hesap verebilir olduğunu kabul etmek,
- ⚠ Yalnızca yazım aşamasında katkıda bulunmak, yalnızca verileri toplamak, fonları sağlamak, dekan, bölüm başkanı vb. olmak, çalışma grubunu denetlemek gibi görevler yazarlık için yeterli sayılmamakta (Ruacan, 2003).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Sorumsuz / Haksız yazarlık (3):*

❏ *Kıyak yazarlık (onursal / hediye yazarlık) ve nepotizm :*

- ❏ çalışmaya hibir katkısı olmayan veya katkısı olmakla birlikte yazarlar arasında yer almaya yetecek kadar katkısı olmayan kişilerin çeşitli nedenlerle (baskı uygulanması, çıkar beklentisi, hatır ilişkisi, yayınlanma olasılığını artırma, vd.) yazarlar arasında yer alması.
- ❏ Bazı kişilerin yayın sayısını artırmaya yarar.
- ❏ Genellikle rektör, dekan, bölüm veya anabilim dalı başkanının, hocanın, alanda saygınlığı bulunan araştırıcının, vb. isminin yazılması şeklinde görülür. (Günel, 2014)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Sorumsuz / Haksız yazarlık (4):*

❗ *Kıyak yazarlık (onursal / hediye yazarlık) ve nepotizm:*

- ❗ Birden fazla kişinin teker teker ayrı çalışmalar yapıp birbirlerinin isimlerini kendi çalışmalarına yazması. Böylece bir çalışma yapıp birden fazla çalışmada isimleri olur ve yayın sayıları da artmış olur.
- ❗ Bu duruma kitap bölümü yazarlıklarında da sıklıkla rastlanır; hibir orijinal veri sunmayan, sadece belirli bir konudaki güncel yaklaşımları özetleyen, genelde uzunlukları dokuz, on sayfa olan bir yazıda sekiz yazar isminin yer alması düşündürücüdür. (Gnal, 2014)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Sorumsuz / Haksız yazarlık (5):*

❏ *Kıyak yazarlık (onursal / hediye yazarlık) ve nepotizm :*

- ❏ Motive etmek amacıyla hak etmeyen bir kişinin ismini yazmak da etik olmayan bir uygulama.
- ❏ Bu şekillerde, kolaylıkla makale sahibi olan kişilerin sonrasında bu alışkanlıklarından vaz geçmeleri kolay olmamakta. (Günel, 2014)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❖ *İntihal (Plagiarism):*

- ❏ Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi kullanmak ve sunmak (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).
- ❏ Atıfta bulunurken eksik bilgi vermek, alıntı kaynağına ait doğru ve uygun bilgi vermemek (İnci, 2015).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *İntihal (Plagiarism):*

❏ *Kaba intihal:*

Başkasına ait yazılı, basılı ve elektronik ortamdaki bir yazıyı ve/veya sanatsal uygulamayı;

- ❏ Olduğu gibi alarak bilimsel yayın kurallarına uygun bir biçimde atıfta bulunmadan kendi adına sunmak,
- ❏ Bir bölümünü alarak bilimsel yayın kurallarına uygun bir biçimde atıfta bulunmadan kendi eseri gibi sunmak,
- ❏ Aşırandan aşırılmak. (Töreci, 2010; İnci, 2015)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ **İntihal (Plagiarism):**

⚠ **İnce intihal:**

Başkasına ait yazılı, basılı ve elektronik ortamdaki bir yazıyı ve/veya sanatsal uygulamayı;

⚠ Olduğu gibi ya da bir bölümünü bilimsel yayın kurallarına uygun bir biçimde atıfta bulunmadan sunmak dışında, farklı kelimeler kullanarak veya cümleler kurarak değiştirip kendisininmiş gibi sunmak. (İnci, 2015)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *İntihal (Plagiarism):*

❗ *Çok ince intihal:*

- ❗ Kendi eserinden gönderme yapmadan alıntı yapmak,
- ❗ Kaynağı unutup bilgi, düşünce ve uygulamaları kendi fikriymiş gibi sunmak (cryptomnesia-bilinçaltı yanılısama) (İnci, 2015; Gören, t.y).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *İntihal (Plagiarism):*

❏ *İnternet ve sayısal bilginin intihale etkisi:*

- ❏ İntihalin farklı boyuta taşınması: ‘Kamu malı’ algısı - Kes / kopyala / yapıştır kolaylığı – Erişilen bilginin artmasıyla artan intihal sayısı vb. (Uçak, Birinci, 2008)
- ❏ PARADOKS... İnternetle kolaylaşan ve artan intihalin denetiminin ve fark edilmesinin de yine internet sayesinde kolaylaşmış olması... (Uçak, Birinci, 2008; Park, 2003)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ **İntihal (Plagiarism):**

❏ **İntihalin Önlenmesi:**

❏ **Eğitim Boyutu:** Eğitimin her seviyesinde; Bilgi okuryazarlığı; Yaşamboyu öğrenme vd.

❏ **Hukuki Boyutu:** Yasal yaptırımlar; Yaptırımları toplum koşullarına ve gelişen teknolojilere bağlı olarak sürekli gözden geçirmek vd.

❏ **Teknik Boyutu:** Yazılımlar vd. (Uçak, Birinci, 2008)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❗ *İntihal (Plagiarism):*

✅ *İntihalin önlenmesinde ve denetiminde TEKNİK BOYUT:*

✅ *Yazılımlar* (Uçak, Birinci, 2008):

- ✅ *ArticleChecker: www.articlechecker.com*
- ✅ *CopyCatch: www.copycatchgold.com*
- ✅ *CopyCatch Gold: <http://copycatch.freemove.co.uk>*
- ✅ *CatchItFirst: <http://www.catchitfirst.com>*
- ✅ *CodeMatch: (incorporated in CodeSuite): www.ZeidmanConsulting.comCodeSuite.htm*
- ✅ *Copyscape: www.copyscape.com*
- ✅ *EVE Essay Verification Engine: <http://canexus.com/eve/>*
- ✅ *Glatt Plagiarism Services: <http://www.plagiarism.com>*
- ✅ *Learning Center: <http://www.plagiarism.org>*
- ✅ *iThenticate: <http://www.ithenticate.com> Jplag: www.jplag.de*
- ✅ *MyDropBox: www.mydropbox.com*
- ✅ *Plagiarism.com: www.plagiarism.com*
- ✅ *TurnItIn: www.turnitin.com*
- ✅ *WCOPYFind: <http://plagiarism.bloomfieldmedia.com/wordpress/software/wcopyfind/>*
- ✅ *Word CHECK: <http://wordchecksystem.com>*

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❌ **İntihal (Plagiarism):**

✅ **İntihalin önlenmesinde ve denetiminde TEKNİK BOYUT:**

✅ **Yazılımlar - WCopyFind:**

<http://plagiarism.bloomfieldmedia.com/wordpress/software/wcopyfind/> (2002, Virginia Üniv. – word ve html dosyalarını tarama özelliği – basit arayü - ücretsiz)

WCopyfind 4.1.5 - 64 Bit

Old Document Files (compare only with new documents, not with one another) Right-click in Box for Menu of Actions

New Document Files (compare with old files and with one another) Right-click in Box for Menu of Actions

Comparison Rules

Shortest Phrase to Match: 6 Words Fewest Matches to Report: 100 Words Most Imperfections to Allow: 0

Ignore All Punctuation Skip Non-Words Minimum % of Matching Words: 100 %

Ignore Outer Punctuation Skip Words Longer than 20 Characters

Ignore Numbers Basic Characters Only (in DOC Files) Language: English

Ignore Letter Case

Folder for the Report Files: C Browse

Compare Documents Double-click on an Line to View Comparisons

Perfect Match	Overall Match	File L	File R

Run

Brief Report

Make Vocab

Close

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❌ *İntihal (Plagiarism):*

✅ *İntihalin önlenmesinde ve denetiminde TEKNİK BOYUT:*

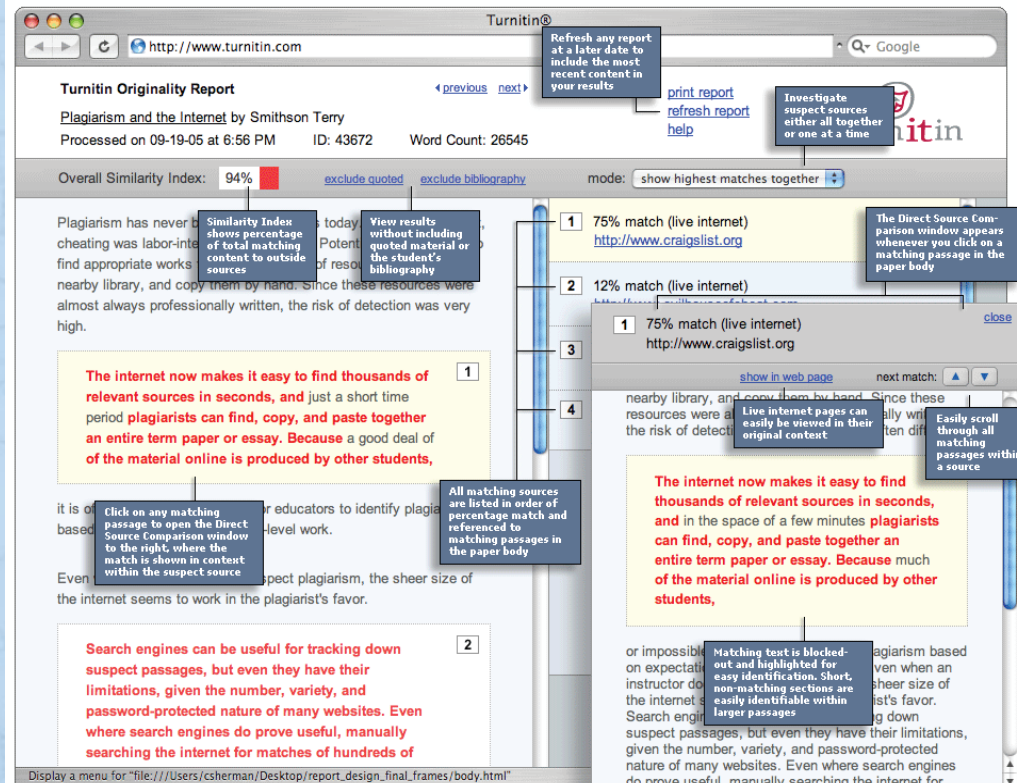

- ✅ *Yazılımlar - Turnitin:* www.turnitin.com (1996, 60 milyarı aşkın web sayfası, 600 milyonu aşkın öğrenci çalışması, 154 milyarı aşkın makale, süreli yayın ve kitap tarayabilmekte – web tabanlı - ücretli)

turnitin® K-12 HigherEd Resources Community Support

Turnitin for Higher Education

Trusted by 15,000 Institutions in 140 Countries

Turnitin Originality Report

Plagiarism and the Internet by Smithson Terry
Processed on 09-19-05 at 6:56 PM ID: 43672 Word Count: 26545

Overall Similarity Index: 94% [exclude quoted](#) [exclude bibliography](#) mode: show highest matches together

Plagiarism has never been easier to detect today. Similarity Index shows percentage of total matching content to outside sources. Potentially relevant resources are listed nearby library, and copy them by hand. Since these resources were almost always professionally written, the risk of detection was very high.

The internet now makes it easy to find thousands of relevant sources in seconds, and just a short time period plagiarists can find, copy, and paste together an entire term paper or essay. Because a good deal of the material online is produced by other students,

1 75% match (live internet) <http://www.craigslist.org>

2 12% match (live internet) <http://www.craigslist.org>

1 75% match (live internet) <http://www.craigslist.org>

The Direct Source Comparison window appears whenever you click on a matching passage in the paper body.

Click on any matching passage to open the Direct Source Comparison window to the right where the match is shown in context within the suspect source.

All matching sources are listed in order of percentage match and referenced to matching passages in the paper body.

Search engines can be useful for tracking down suspect passages, but even they have their limitations, given the number, variety, and password-protected nature of many websites. Even where search engines do prove useful, manually searching the internet for matches of hundreds of

Matching text is blocked-out and highlighted for easy identification. Short, non-matching sections are easily identifiable within larger passages.

Display a menu for "file:///Users/csherman/Desktop/report_design_final_frames/body.html"

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ ***Deęiřtirerek kendi dūřüncesi gibi yazmak (Paraphrase):***

❌ **Başkalarının fikirlerini, deęiřtirerek kendi dūřüncesi gibi kullanmak ve sunmak (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).**

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

Fikir / Telif haklarına saygısızlık:

- Fikir ve telif haklarına uygun hareket etmemek (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Uydurmacılık (Fabrication):*

- ❏ Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek,
- ❏ Sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek,
- ❏ Bunları rapor etmek veya yayımlamak,
- ❏ Yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❖ *Çarpıtma / Sahtecilik (Falsification):*

- ❗ Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek,
- ❗ Araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek,
- ❗ Araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak,
- ❗ İlgili teori veya varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak,
- ❗ Destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❖ *Literatürün taraflı seçilmesi:*

- ❗ Araştırıcıların bilinçli veya bilinçsiz olarak sıklıkla yaptığı bir bilimsel yanıtma biçimi;
- ❗ Genelde çalışmaların “Tartışma” bölümlerinde çalışmanın konusu ile ilgili destekleyici veya aksi yöndeki makaleler kaynak olarak verilmelidir. Şayet yazarlar sadece kendi sonuçlarını destekleyen kaynakları gösterip ters yöndeki çalışmalarını kaynak olarak vermezlerse bu literatürün taraflı seçilmesidir ve çalışma da taraflı bir çalışmadır (Ruacan, 2005).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

❏ *Çoklu / Yinelenen yayın (Duplication):*

- ❏ Aynı araştırmayı ve/veya aynı araştırma sonuçlarını içeren birden fazla eseri birden fazla yayına / yayıncıya yayım için göndermek ve/veya yayımlamak (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).
- ❏ Aynı yazıyı değişik dillerde yayınlamak da bu gruba girmekte (Ruacan, 2005).
- ❏ Aslında birçok dergi yayınladıkları makaleler için yazarlardan imzalı belgeler aldıklarından, bu uygulama “telif hakkı ihlali” olarak yasal sorumluluklar da getirmekte (Ruacan, 2005).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Dilimleme / Bölerek yayınlama (Salamization):*

- ❌ Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf da yapmadan ayrı eserlermiş gibi çok sayıda yayın yapmak (TÜBİTAK, 2006; YÖK, 2012; YÖK 2014).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilimsel Yayınlardaki Etik Dışı Durumlar:

■ *Taraflı / çıkar ilişkisi güden yayın:*

- ❏ Araştırmaların ticari şirketler / çıkar grupları tarafından desteklendiği durumlarda, böyle bir destekle gerçekleştirilen çalışmaların bilimsel tarafsızlık içinde yürütülmemesi ve sonlandırılmaması, araştırmacıların herhangi bir çıkar sağlaması.
- ❏ Saygın yayıncılar, yazarlardan araştırmayı destekleyen ticari kuruluşlar / çıkar grupları ile aralarında hibir çıkar ilişkisi olmadığını belirten yazılı belgeler istemekte.
- ❏ Bu konu oldukça ihmal edilmiş bir konu ve araştırmacılar aeşitli olanaklar sağlanması olağan sayılmakta. Bunlar arasında çalışmanın yurt içi veya yurt dışında sunulması için kolaylıklar, sonuçların sunuma-yayına hazırlanmasında yardımlar, bölümlere, laboratuvarlara, derneklere katkılar sayılabilir. (Ruacan, 2005)

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilim Alanlarında Eğitim-Öğretim Etiği Konuları ve Gereklilikler:

- Akademik ve mesleki yararlılık ve liyakat,
- Pedagojik formasyona uygunluk,
- Alanı / mesleği sevme ve önemseme,
- İnsan haklarına ve onuruna saygı,
- Ayrımcılık yapmama,
- Dürüstlük,
- Adillik,
- Açıklık,
- Özgürlük,
- Mevzuata uygunluk,
- Sürekli-Yaşam boyu öğrenicilik ve bilgi okuryazarlığı,
- Öğrenilen bilginin doğruluğu, güvenilirliği, geçerliliği ve güncelliği,
- Eğitim-öğretim yöntemlerinin, ve stratejilerinin uygunluğu,
- Eğitim-öğretim araç-gereçlerinin ve laboratuvarların uygunluğu,
- Sorumlu öğretim ve danışmanlık,
- Öğreticinin inandığı ve öğrettiği ile yaşantısı arasındaki ilişki,
- Öğrencinin ihtiyaç ve yeteneklerine ilgi,
- Öğrencideki gelişmeyi izleme ve adaletli olarak değerlendirme,
- Öğrenci başarısı(ızlığı)ında sorumluluk,
- ...

Mesleki Etik ?

Mesleki Etik, Meslekleşme Süreci ile İlişkilidir.

Meslekleşme Ölçütleri:

- Sistemli ve güvenilir bilimsel bilgi birikimi-birikimsellik,
- Toplumun temel sosyal değerleriyle bağlantı,
- Yüksek öğretim,
- Topluma hizmet sunma,
- Bağımsızlık (Otonomi),
- Mesleğe bağlılık,
- Meslek ahlakı,

...

Mesleki Etik ?

En Genel Düzeyde Mesleki Etik:

- Meslek hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik ilkeler, kurallar ve standartların toplamı.

Ayrıntıda Mesleki Etik:

Belirli bir meslek grubunun;

- Mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu,
- Meslek üyelerine emreden,
- Onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan,
- Kişisel eğilimleri sınırlayan,
- Yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan,
- Meslek içi rekabeti düzenleyen,
- Hizmet ideallerini korumayı amaçlayan,

Mesleki etik ilkeler, kurallar ve standartlar bütünü (İşgüden ve Çabuk, 2006).

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilim Alanlarında Mesleki Etik Konuları ve Gereklilikler:

- Mesleki yararlılık ve liyakat,
- Mesleği sevmeye ve önemseme,
- İnsan haklarına ve onuruna saygı,
- Meslektaşlara saygı,
- Kişisel bilgilerin gizliliği,
- Ayrımcılık yapmama,
- Dürüstlük,
- Adillik,
- Açıklık,
- Tarafsızlık,
- Mevzuata uygunluk,
- Sürekli-yaşam boyu öğrenicilik ve bilgi okuryazarlığı,
- Mesleki bilginin/uygulamanın bilimsel olarak doğruluğu, güvenilirliği, geçerliliği ve güncelliği,
- Kullanılan yöntemlerin ve stratejilerin uygunluğu,
- Kullanılan teknolojinin, araç ve gereçlerin uygunluğu,
- Paylaştığı bilgi/gerçekleştirdiği mesleki uygulamalar ile kendi yaşantısı arasındaki ilişki,
- Yanlış/yanıltıcı ticari reklamlara/uygulamalara aracılık etmeme,
- Haksız rekabette bulunmama
- Ticari hedefler için bilimsel gerçeklerden ve mesleki uygulama standartlarından uzaklaşmama,
- Sorumlu mesleki iletişim
- Bildirimde bulunma,
- ...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilim, Araştırma, Eğitim-Öğretim ve Mesleki Etikte Yüklümlük:

- Bilimciler, araştırıcılar, akademisyenler, meslektaşlar, okuyucular...
- Bilim ve araştırma politikalarını belirleyen kurum ve kişiler,
- Bilim ve araştırma kurumları, mesleki örgütler ve onların kurumsal etik inceleme komiteleri,
- Kurumsal, mesleki ulusal ve uluslararası etikdüzenleyici ve denetleyici kuruluşlar,
- Bilim alanındaki yayınlar, editörleri ve yazı değerlendirme kurulu üyeleri,
Fon kurumları ve organizasyonları.

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilim, Araştırma, Eğitim-Öğretim ve Mesleki Etik Kùltürü Yaratma ve Yařatma:

Yol Haritası:

- Etiği üzerine kurumsal, örgütsel, ulusal ve uluslararası kodlar, deklarasyonlar, kurallar, standartlar ve politikalar da kullanılarak Etik Kurallar belirlenmeli ve ilgili tüm ortamlara ilan edilerek uygulamaya geçirilmeli;
- Kurumsal, örgütsel vd. etik inceleme ve değerlendirme komiteleri/kurulları oluşturulmalı ve yetkilendirilmeli;
- Etik ve etik kurallar üzerine eğitimler yapılmalı (lisans ve lisansüstü düzeylerde dersler ve seminerler, oryantasyon eğitimi, sürekli eğitim vd.);
- Etik konular ile ilgili düzenli ve sürekli iletişim ile etik farkındalık artırılmalı;
- Etik kuralların ihlalinin bildirileceği, izleneceği mekanizmalar kurulmalı (ihlal tespit sistemleri, şikayet hattı vd.) ve etik komiteler/kurumlar görevlerini yapmalı;
- Etik kurallara uyan ve etik kùltürü yaşatanlar ödüllendirilmeli; etik kurallara uymayan ve etik kùltüre zarar verenler cezalandırılmalı.

...

Bilimsel Araştırma Projelerinde Etik ?

Bilim Alanlarında Etiğin Geleceği:

Gerçeğe en yakın sylenebilecekler:

- İnsan etiğin geleceğini ve etik de insanın varlığını ve geleceğini biğimlendirecek ve belirleyecek.
- İnsanın varlığını sürdürdüğü tüm gelecekte etik daha da güçlenerek var olacak.

Bilim ve Bilimsel Araştırma Projelerinde etiğin geleceği için;

- Bilim alanları ve bilimsel araştırma etiğin geleceğini ve etik de bilim alanlarının ve bilimsel araştırmaların varlığını ve geleceğini biğimlendirerek belirleyecek.
- Bilimlerin ve bilimsel araştırmaların varlığını sürdürdüğü ve geliştirdiği tüm gelecekte etik daha da güçlenerek var olacak.

Kaynaklar

- Aktan, C.C. (1999). *Ahlak ve Ahlak Felsefesi*. İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayını
- Barbour, V. (2010). How ghost-writing threatens the credibility of medical knowledge and medical journals. *Haematologica*, 95 (1).
- Bayet, A. (2000). *Bilim ahlaki*. Çev. Vedat Günyol. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Beauchamp T.L. and Childres, J.F. (1989). *Principles of biomedical ethics*. New York: Oxford Press.
- Bernard, L.O. (2009). *Resolving ethical dilemmas A Guide for clinicians*. 4th ed. California: Walters Kluwer.
- Blackburn, S. (1996). *Dictionary of Philosophy*, Oxford: Oxford University Press
- Committee on Publication Ethics (COPE). (2016). *Publication ethic*. <http://www.publicationethics.org.uk/>
- Council for International Organizations of Medical Sciences. (2002). *International ethical guidelines for biomedical research involving human subjects*. Geneva: CIOMS.
- Council for International Organizations of Medical Sciences. (1985). *International guiding principles for biomedical research involving animals*. Geneva: CIOMS.
- Council of Europe. (1997). *Convention on human rights and biomedicine*.
- Council of Europe. (2005). *Additional protocol to the convention on human rights and biomedicine, concerning biomedical research*.
- Çobanoğlu, N. (2009). *Kuramsal ve uygulamalı tıp etiği*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Dünya Hekimler Birliği. (2005). *Tip etiği elkitabı*. çev. Murat Civaner. Ankara: Türk Tabipler Birliği.
- Elliott, D. and Stern, J.E. (1997). *Research ethics: A reader*. Hanover: University Press of New England.
- European Union. (2001). Directive of the European Parliament and of the Council of 4 April 2001 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the member states relating to the implementation of good clinical practice in the conduct of clinical trials on medicinal products for human use. *Official Journal of the European Communities*, L121/34.
- Fluss, S.S. (2000). *International guidelines on bioethics: Informal listing of selected international codes, declarations, guidelines, etc. on medical ethics/ bioethics/ health care ethics/ human rights aspects of health*. Geneva: Council for International Organizations of Medical Sciences.
- Gabr, M. (2006). Health ethics, equity and human dignity. *Journal of Human Dignity and Humiliation Studies*.
- Göksel, F.A. (1986). *Deontoloji repetitöryumu*. Ankara.
- Göksel, F.A. (1994). Etikten deontolojiye: Bağlayıcı kuralların oluşumu. *Tıbbi Etik Dergisi*, 2 (1).
- Gören, N. (t. y.). Bilimsel yayınlar hakkında. 1 Eylül 2016 tarihinde <http://www.etikturkiye.com/makale/detay.asp?id=35> adresinden erişildi.
- Günel, İ. (2014). Yazım etiği aykırılıkları. *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, 8 (17-18).
- Hatemi, H. (1999). *Medikal etik: Kuram ve uygulama sorunları*. İstanbul: Tavashlı Matbaacılık.
- İnci, O. (2015). Bilimsel yayın etiği. *Türk Kütüphaneciliği*, 29 (2)
- İşgüden, B.ve Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Baltkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9:16.
- Ketenci, Taşkın. (2006). Aristoteles ve Wittgenstein: Etikte İki Yol, *Flsf, Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, Sayı 2.
- Kuçuradi, I. (2009). Aristoteles ve ontolojik yaklaşım. *Çağın Olayları* arasında: 3.bs. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Macintyre, A. (2001). *Erdem Peşinde*. çev. M. Özcan, İstanbul: Ayrıntı Yayınlar.
- National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research. (1988). *Belmont report: Ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research*. Washington (DC): Government Printing Office.
- Ngai, S., Gold, J. L., Gill, S. S., & Rochon, P. A. (2005). Haunted manuscripts: ghost authorship in the medical literature. *Accountability in Research*, 12.
- Nuremberg Code*. (1947). available online at: <http://ohsr.od.nih.gov/guidelines/nuremberg.html> accessed 15 February 2013.
- Oxford Dictionary*. (2016). Oxford University Press.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: plagiarism by university students—literature and lessons. *Assesment and Evaluation in Higher Education*, 28 (5)
- Plano Clark, V.L. and Creswell, J.W. (2010). *Understanding research: a Consumer's guide*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall – Merrill.
- Resnik, D. (2011). *What is ethics in research & Why is it important?* North Carolina: National Institute of Environmental Health Sciences.
- Ruacan, Ş. (2005). Bilimsel araştırma ve yayınlarda etik ilkeler. *Gazi Tip Dergisi*, 16:4, 1 Eylül 2016 tarihinde medicaljournal.gazi.edu.tr/index.php/GMJ/article/download/248/246 adresinden erişildi
- Shamoo, A. and Resnik, D. (2009). *Responsible conduct of research*. 2nd ed. New York: Oxford University Press.
- TDK. (2016). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Töreci, K. (2010). Tıpta yayın etiği (bizden de örneklerle). *ANKEM Dergisi*, 24 (Sayı 1'e özel ek). 1 Eylül 2016 tarihinde http://www.ankemderneği.org.tr/ANKEMJOURNALPDF/ANKEM_24_EK1_1.pdf adresinden erişildi.
- Uçak, N.Ö., Birinci, H.G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22 (2).
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2006) *Universal declaration on bioethics and human rights*. Paris: UNESCO.
- United States Department of Health and Human Services. (2005). *Title 45 – Public welfare, Part 46 – Protection of human subjects*.
- Williams, J. R. (2009). *The World Medical Association medical ethics manual*, The World Medical Association.
- World Health Organization. (2004). *A practical guide for health researchers*. by Mahmoud F. Fathalla and Mohamed M.F. Fathalla. Cairo: WHO Regional Publications, Eastern Mediterranean Series; 30.
- World Health Organization. (2009). *Casebook on ethical issues in international health research*. Ed. by Richard Cash ... [et al]. Geneva: WHO Press.
- World Health Organization. (2009). *Research ethics committees: Basic concepts for capacity-building*. Geneva: WHO Press.
- World Health Organization. (2011). *Standards and operational guidance for ethics review of health-related research with human participants*. Geneva: WHO Press.
- World Medical Association. (2009). *Medical ethics manual*. 2nd. ed. World Medical Association.
- World Medical Association. (2008). *World Medical Association Declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects*.

SABIR ve DİKKATİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR